

KLOOSTERROUTE

TWEE FIETSRUTES LANGS (VOORMALIGE) KLOOSTERS
TILBURG, BERKEL-ENSCHOT, UDENHOUT EN BIEZENMORTEL

GEMEENTE TILBURG

KLOOSTERROUTE

langs 49 (voormalige) kloosters in Tilburg – Berkel-Enschot – Udenhout – Biezenmortel

Deze fietsroutes zijn gemaakt in het kader van de Open Monumentendag 2021. Maar 2021 is ook het Jaar van het Brabantse Kloosterleven. Zo wordt het verhaal van het Brabantse kloosterleven verteld. De organisatoren laten zien hoe de bijzondere geschiedenis van de Brabantse kloosters onze samenleving heeft beïnvloed, maar er wordt ook gekeken naar het heden en de toekomst. Kloosterwaarden en -tradities worden verkend en kloosterlingen, kunstenaars en publiek worden bevraagd hoe de unieke levenswijze binnen de kloostermuren een kennis- en inspiratiebron vormt voor de toekomst.

De norbertijnen van de Abdij van Berne in Heeswijk vierden in 2021 het 900-jarig jubileum van de kloostergemeenschap in Nederland. Deze orde heeft ook in Tilburg een lange voor-geschiedenis. Al in 1232 werd door de abdij van Tongerlo het patronaatsrecht – het recht tot benoeming van de pastoor – van de parochie Tilburg verleend. En nog steeds zijn er norbertijnen in Tilburg aanwezig.

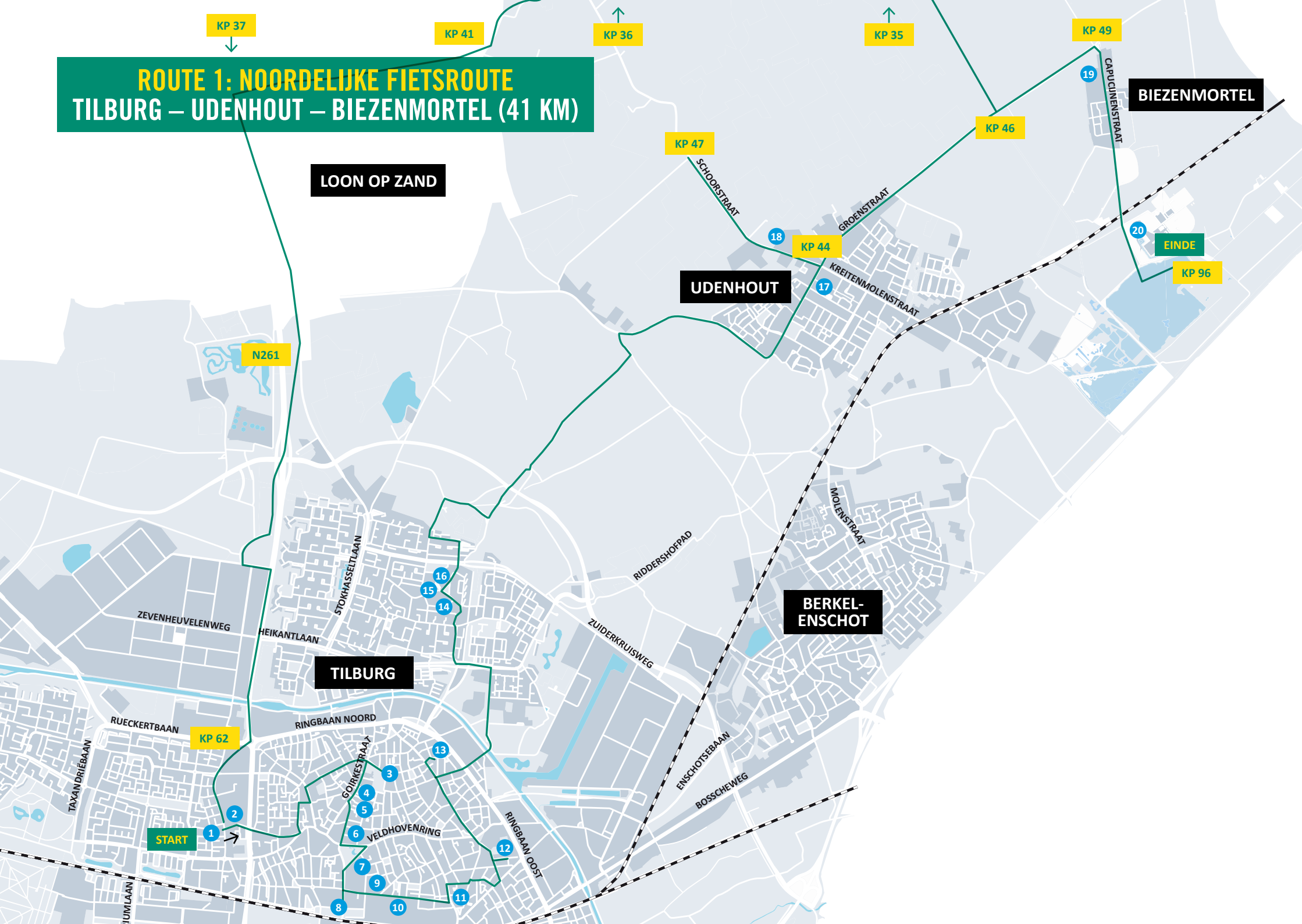
In de gemeente Tilburg kennen we allemaal de kloosters van de Fraters, de Zusters van Liefde, de trappisten en de kapucijnen. Maar er zijn er zo veel meer!

In deze gids vindt u twee fietsroutes. Deze brengen u langs alle 49 (voormalige) kloosters of locaties in de gemeente Tilburg die herinneren aan de vele ordes en congregaties.

Ook na het 'Jaar van het Brabantse Kloosterleven' zijn deze plekken zeker een bezoekje waard!

ROUTE 1: NOORDELIJKE FIETSRUTE
TILBURG – UDENHOUT – BIEZENMORTEL (41 KM)

ROUTE 1: NOORDELIJKE FIETSRUTE TILBURG – UDENHOUT – BIEZENMORTEL (41 KM)

1. TONGERLOSE HOEF

Reitse Hoevenstraat 129, Tilburg (rijksmonument)

De Tongerlose Hoef wordt voor het eerst vermeld in 1334; de huidige hoeve dateert uit de zeventiende eeuw. Bij het complex behoorden een tiendschuur, een karschop, een bakhuis en een schaapskooi. Het is een voormalige boerderij van de abdij van Tongerlo (België), die vanaf 1232 het patronaatsrecht van de kerk van Tilburg had. De betalingen aan de abdij geschieden in natura: een tiende deel van de oogst was voor de abdij.

In een van de ramen aan de oostkant van de boerderij hangt een (kopie van) een zogenaamd 'dispensiersraampje' van Adriaen Gheerinx uit 1657. Een dispensier was belast met het beheer van de abdijsgoederen. Het originele glazen raampje bevindt zich in de collectie van Stadsmuseum Tilburg. De hoeve bleef in het bezit van de abdij tot de opheffing ervan in 1795. Tot 1955 was het complex nog in gebruik als boerderij door de familie Kolen, waarna het andere functies kreeg. Nu is het in gebruik als activiteitscentrum van zorginstelling Amarant.

ROUTE *Rechtsaf Doctor Ahausstraat.*

2. VOORMALIG KLOOSTER EN STUDIEHUIS FATHERS OF MILL HILL/ROOI PANNEN

Dr. Ahausstraat 1, Tilburg (gemeentelijk monument)

Dit voormalige Sint Josephstudiehuis (kleinseminarie) van de Sint-Josephcongregatie van de Engelse congregatie Fathers of Mill Hill is gesticht door Father dr. Hubertus Ahaus (1877-1945). Het uit lange bakstenen gevels bestaande gebouw is in 1914-1915 gebouwd door de Tilburgse architect Jan van der Valk (1873-1961). Het werd, vanwege de karakteristieke dakpannen, bekend onder de naam Rooi Pannen. In 1957 begonnen de Fathers of Mill Hill hier een gymnasiumopleiding. Op het terrein van het klooster kwam een paviljoenachtig schoolgebouw, ontworpen door de Haarlemse architect prof. Gerard Holt. De school verhuisde in 1973 naar Goirle. In 1977 is het gerestaureerd en uitgebreid tot VMBO De Rooi Pannen.

ROUTE *Ringbaan-West oversteken, naar Tongerlose Hoefstraat. Bij de Kwaadeindstraat afstappen en vervolgens linksaf Van Bylandtstraat.*

🏠 **Links het Stenen Kamerpark. Hier zijn nog de opgemetselde muren zichtbaar van het voormalige kasteel dat in 1859 is gesloopt. Van 1978 tot 1980 vonden hier opgravingen plaats.**

Linksaf Hasseltstraat.

🏠 **Hasseltstraat 194: Hasseltse kerk / MFA De Poorten. De O.L. Vrouw van de H. Rozenkranskerk is gebouwd in 1898 door architect A.G. de Beer en gesloten in 1998.**

ROUTE *Rechtsaf Van Hogendorpstraat. Goirkestraat oversteken naar Kardinaal Vaughanstraat.*

3. VOORMALIG FRATERHUIS PETRUS DONDERS

Kardinaal de Jongplein 15, Tilburg (rijksmonument)

In 1934 betrokken de Fraters van Tilburg aan de Houtstraat (Kardinaal de Jongplein) een door Constant Panis (1891-1972) ontworpen klooster. Het gebouw had voor Tilburgse (katholieke) begrippen een nogal expressionistische architectuur, maar ook een vrome uitstraling. De buitengevels bevatten namelijk maar liefst 48 grote en kleine gemetselde kruizen. Het fraterhuis werd vernoemd naar Petrus (Peerke) Donders CSSR. Hij mocht eigenlijk niet als beschermheilige dienen omdat hij nog niet zalig was verklaard, laat staan heilig. Om de eigenwijze Tilburgse opvatting over hem te benadrukken werd in de gevel zelfs een beeld van Peerke geplaatst. Dit beeld was gemaakt door Manus Evers (1903-1981). Van hieruit verzorgden de fraters voornamelijk het onderwijs in de parochie 't Goirke. De laatste 22 fraters verlieten het complex in 1999 en tegenwoordig biedt het onderdak aan Poolse arbeidsmigranten.

ROUTE Omkeren. Linksaf Goirkestraat. Oversteken linksaf Norbertijnenpoort en vervolgens weer terug naar Goirkestraat. Goirkestraat vervolgen.

📍 **Goirkestraat 68: Goirkese Kerk en kerkhof (rijksmonument) uit 1839**

4. VOORMALIGE PASTORIE VAN HET GOIRKE / HET NORBERTIJENPOORTJE

Norbertijnerpoort 1, Tilburg (rijksmonument)

Het poortgebouwtje naast de huidige pastorie is een overblijfsel van de oude pastorie (1718-1927). Hier woonden de laatste norbertijnen (witheren) van het Goirke van 1801-1826: Eugenius van Grunderbeek (1764-1823), Peter Dingenen (1865-1817) en Matthias Stals (1761-1826). Hun geschilderde portretten hangen in de pastorie op De Schans. Boven de inrijpoort hangt het beeld van Sint Dionysius, patroonheilige van de parochie en van Tilburg.

5. VOORMALIG KLOOSTER EN ST. IGNATIUSGESTICHT ZUSTERS VAN LIEFDE / HUIZE GOIRKE

Goirkestraat 72-74, Tilburg (rijksmonument)

Het St. Ignatiusgesticht werd in 1843 gebouwd door aannemer-architect P. Blomjous. De zusters van Liefde van O.L.V. Moeder van Barmhartigheid (zie nr. 35) woonden er met hulpbehoevende (oudere) mannen die zij verzorgden. Het werd het eerste bejaardenhuis van Tilburg. In 1855 werden de twee zijvleugels gebouwd. In de linkervleugel bevond zich de kapel. Architect C. van Meerendonk vergrootte het gebouw in 1911 opnieuw met twee oostvleugels, waardoor het zijn huidige vorm kreeg. Het klooster is in 1961 opgeheven. Huize Goirke, zoals het later

werd genoemd, bleef tot 1974 in gebruik als bejaardenhuis. Het pand leed zware schade door een brand in 2000. Architect Van der Geld uit Tilburg heeft het gebouw medio 2008 hersteld en er 31 appartementen gerealiseerd.

ROUTE Goirkestraat oversteken en links Smidspad. Linksaf Wilhelminapark.

6. VOORMALIG KLOOSTER ZUSTERS FRANCISCANESSEN VAN DE H. FAMILIE / SINT FRANCISCUSGESTICHT

Wilhelminapark 114, Tilburg

In 1896 kocht mgr. A.J.F. Mutsaers, president van het grootseminarie, zijn oude stamhuis aan het Wilhelminapark op de hoek van de Leo-zijstraat, nu Dr. Nolensstraat. In 1928 brandde het af. Onder architectuur van C.J. van Meerendonk is het in 1929 ingericht als klooster voor de zusters franciscanessen van de H. Familie. Daarvoor hadden zij een klooster in de Bisschop Zwijsenstraat 18-20 (zie nr. 36). Pastoor Van Dijck ontwierp de kloosterkapel. Het klooster kreeg de naam Sint Franciscusgesticht. In 1994 vertrokken zij uit dit klooster naar klooster Nazareth aan de Bredaseweg 564 (zie nr. 21). In de gevel het beeld van Sint Franciscus.

ROUTE Voor de Veldhovenring naar rechts om het Wilhelminapark.

7. VOORMALIG KLOOSTER SINT JOSEPHSHUIS SINT ANNA ZUSTERS KARMELIETESSEN / MARIA GORETTI HUIS

Wilhelminapark 53-54 en 55-56, Tilburg

In 1900 kwamen de zusters karmelietessen van het Goddelijke Hart van Jezus naar Tilburg. In een huisje op het Sint Annaplein stichtten zij een opvang voor 'verlaten kinderen'. In 1912 betrokken zij aan het Wilhelminapark een kloostergesticht met de naam Sint Josephshuis Sint Anna, een ontwerp van de Tilburgse architect J.C.M. Kocken. De zusters bouwden een nieuw kindertehuis met woon- en slaapkamers en richtten de naburige harmoniezaal Orpheus in tot kapel. Daarna is er constant gebouwd en verbouwd. Zo verleende de gemeente in 1936 een vergunning voor het bouwen van een slotkapel voor de zusters, naar ontwerp van bouwbuureau C.P.A. van Herk. De karmelietessen kochten het ernaast gelegen pand en lieten het in 1948 door J. Remmers Alph.zn. verbouwen tot recreatiezaal en kinderspeelzaal. In 1950 werd de naam veranderd in Maria Gorettihuis. In 1957 kreeg het kindertehuis een kleuterschool en in 1963 werd daarnaast een nieuw kloostergebouw geopend. Beide ontwerpen waren van Jan Remmers. Het oude kloostercomplex werd gesloopt. De zusters vertrokken in 1972, waarna leken het werk overnamen.

Wilhelminapark 53-54 is nu Goretti Ateliers, met daarin achttien atelierruimten. In de oude kapel is de expositieruimte PARK. In Wilhelminapark 55-56 is nu het sociaal eethuis De Pollepel van stichting La Poubelle gevestigd. Boven de entree aan Wilhelminapark 55 verbeeldt een glas-in-betonraam een palmboom, het symbool van Sint Jozef. Tegen de zijgevel in de Stedekestraat bevindt zich het reliëf Spelende kinderen. Beide kunstwerken zijn van de Tilburgse kunstenaar Frans Mandos (1910-1977).

ROUTE *Op het einde van het Wilhelminapark linksaf Gasthuisring.*

8. GENERALAAT FRATERS VAN ONZE LIEVE VROUW MOEDER VAN BARMHARTIGHEID *Gasthuisring 54 (gemeentelijk monument)*

De congregatie van de Fraters van O.L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid werd in 1844 opgericht door mgr. Joannes Zwijsen. De Fraters van Tilburg hebben zich ingezet voor het katholiek onderwijs in Nederland. Niet alleen stichtten zij vele scholen, maar zij ontwikkelden ook zelf onderwijsmethodes die in de eigen drukkerij van het R.K. Jongensweeshuis (gesticht in 1845) werden gedrukt (o.a. het bekende leesplankje). In 1885 begonnen de fraters met hun werk in het buitenland, eerst op de Antillen en in 1903 in Suriname.

Het oorspronkelijke Moederhuis van de Fraters van Tilburg dat op de Locht (nu Gasthuisring) stond, is in 1845 gebouwd en werd in 1971 gesloopt. Architect J. van Hoof ontwierp dit sobere huis in traditionele baksteenvormen. Het huidige generalaat (op de plaats van de vroegere Paterskerk) is in 1962 door architect Jos Bijnen uit Oss ontworpen. Het is een markant gebouw met stijlelementen van de Wederopbouwarchitectuur en de Bossche School. Naast het generalaat is in 1972, eveneens naar ontwerp van Bijnen, een nieuw fraterhuis gebouwd. Dit gebouw is gesloopt en in 2008 vervangen door het woonzorgcentrum WZC Joannes Zwijsen, een ontwerp van Molenaar en Koeman Architecten. Het biedt onder andere onderdak aan de gemeenschap Joannes Zwijsen, waar hulpbehoevende oudere fraters wonen.

ROUTE *Terugrijden en rechtsaf Lange Nieuwstraat.*

9. VOORMALIG KLOOSTER VAN DE ZUSTERS CLARISSEN-COLETINEN *Lange Nieuwstraat 191, Tilburg (rijksmonument)*

De orde van de clarissen is gesticht door H. Clara. De clarissen-coletinen zijn volgelingen van de Vlaamse H. Coleta (1381-1447). In 1889 vestigde deze orde zich in Tilburg. Het klooster werd in 1889-1891 door de Tilburgse architect Hubert de Beer in neogotische stijl gebouwd. De zusters werden 'slotnonnen' genoemd omdat ze hun leven sleten in gebed en ze volledig van de buitenwereld waren afgesloten. Het externe contact werd onderhouden door buitenzusters. In 1989 vertrokken de laatste acht zusters naar Someren. In 2004 werd het klooster gekocht door TBV Wonen. Sinds 2007 dient het gebouw als onderkomen voor studenten van de Brabant Medical School.

10. VOORMALIG KLOOSTER VAN DE ZUSTERS VAN LIEFDE SINT ANNAHOFJE

Lange Nieuwstraat 200, Tilburg (gemeentelijk monument)

Het St. Annahofje stond naast het St. Josephgasthuis (uit 1888, afgebroken in 1977). Het was bedoeld voor bejaarde echtparen die door de Zusters van Liefde van het St. Josephgesticht werden verzorgd. Het St. Annahofje is in 1929 gebouwd door architect F.C. de Beer. Al snel kwam er een conversatiezaal bij. De bewoners verhuisden in 1963 naar De Kievitshorst aan de Beneluxlaan. In 1965 kwam het St. Annahofje in gebruik als tehuis voor daklozen. Het werd toen 'Huize De Klinkert', en in 1978 de 'Medeklinkert' (MDKLNKRT) genoemd. In 1988 kreeg het Sint Annahofje weer andere bewoners. Boven de ingang staat nog steeds MDKLNKRT.

ROUTE Op het einde van de Lange Nieuwstraat linksaf Besterdring. Tweede straat rechtsaf Leonard van Veghelstraat.

11. VOORMALIG KLOOSTER H. JOHANNES MARIA VAINNEY VAN DE ZUSTERS VAN LIEFDE

Leonard van Veghelstraat 2, Tilburg

Dit klooster H. Johannes Maria Vianney werd in 1930 gesticht en gebouwd naar ontwerp van architect J. Bongartz. De Zusters van Liefde van Tilburg kregen in de wijk Besterd de zorg voor het onderwijs op de scholen van de Theresiaparochie en de Gasthuisstraatparochie. De kloostercellen voor de zusters bevonden zich op de zolder. Het klooster is in 1958 opgeheven. Architect R.F. Bauer uit Amsterdam verbouwde de Mater Amabilisschool in 1960, daarbij kreeg het klooster een H-vormige plattegrond en werden de gevels gewijzigd. Het klooster is inmiddels volledig omringd door huizen en wordt nu gebruikt door het Rode Kruis.

ROUTE Op het einde linksaf de Koestraat en meteen rechtsaf Molenbochtplein. Op het einde linksaf Enschtotsestraat. Tweede straat rechtsaf Sint Willebrordstraat naar Sint Willebrordplein.

12. VOORMALIG KLOOSTER VAN DE MISSIEZUSTERS DIENARESSEN VAN DE H. GEEST

Sint Willebrordplein 4, Tilburg

De congregatie van de zusters Dienaressen van den H. Geest vestigde zich in 1923 in Tilburg en woonde tijdelijk in de pastorie van pastoor Mannaerts aan de Enschtotsestraat. Hij legde in 1931 de eerste steen voor hun klooster dat was ontworpen door de Tilburgse architect Jos. Donders (1898-1940). De zusters gaven meisjesonderwijs in de parochie en vanaf 1934 waren zij ook belast met het woonwagenwerk en vanaf 1953 met het jeugdwerk. In 2002 werd het klooster verkocht en de zusters gingen in appartementen tegenover het klooster wonen. Vanaf 2005 is het gebouw in gebruik bij de Loopkamer, een bureau voor begeleiding van werkzoekenden.

ROUTE Omkeren en linksaf Enschtotsestraat. Rechtsaf Lovensestraat en via Rosmolenplein naar Hoefstraat. Voorbij de Wagenaarstraat eerste straat rechts Dr. Nuijensstraat.

13. VOORMALIG KLOOSTER VAN DE ZUSTERS DOMINICANESSEN VAN NEERBOSCH

Dr. Nuijensstraat 2A, 4-6

Dit klooster werd gebouwd tussen 1929-1930 door de Bossche architect H.W. Valk (1886-1973) in opdracht van de congregatie van de dominicanessen van Neerbosch (Zusters Dienaressen van den H. Geest). De inzegeningdatum 22 juli 1930 is ook de stichtingsdatum van de

gemeenschap. De zusters verzorgden kleuter- en basisonderwijs en hadden er een naaischool. Het klooster heeft tussen 1944 en 1946 ook onderdak geboden aan uit Middelburg verdreven zusters en voogdijkinderen. De dominicanessen vertrokken in 1985 en verkochten het klooster aan Actie en Ontmoeting Oosterse Kerken (AOK) die zich vooral bezighield met de Oosterse kerken. In 1999 is het klooster door particulieren gekocht en naar tekeningen van de Tilburgse architect Peter van Hoogmoed in drie woningen opgedeeld.

ROUTE Omkeren en linksaf Hoefstraat. Linksaf Wagenaarstraat. Ringbaan-Oost oversteken naar Petrus Loosjesstraat. Wilhelminakanaal oversteken en recht door naar Jac. Van Vollenhovenstraat. Op het einde linksaf fietspad Quirijnstoklaan. Rechtsaf fietspad Boedijnpad naar Schubertstraat. Rechtsaf naar Van Anrooylaan. Linksaf en meteen rechtsaf Eilenbergstraat. Linksaf De Schans.

14. VOORMALIGE PRIORIJ VAN DE PATERS NORBERTIJNEN

De Schans 95, Tilburg

Van 1232 tot 1832 bedienden de norbertijnen van de abdij van Tongerlo de kerken van Tilburg ('t Heike en later 't Goirke). Zoekend naar nieuwe wegen voor pastoraat, vestigde een kleine gemeenschap norbertijnen van de abdij van Berne zich in 1964 weer in de stad. Zij namen de zorg op zich van de parochie Heikant. Ze woonden in een huis op het plein en later in de pastorie naast de kerk. Op 20 december 1982 werd de priorij zelfstandig, zij het als afhankelijk huis van de abdij van Berne te Heeswijk. De Schans 95 (gebouwd in 1977 door architect J. Hurkmans) werd in 1995 verbouwd tot priorij. Onlangs is de priorij verhuisd naar De Schans 121 (zie nr. 15). Vanaf 2021 is er een kinderdagverblijf in gevestigd.

🏡 **De Schans 121 kerk O.L. Vrouw Onbevlekt Ontvangen (Rijksmonument), een neogotische kruiskerk uit 1873 door architect J.C. van den Heuvel. Op het plein Mariabeeld uit 1924 (rijksmonument). Overkant het voormalige patronaat met beeld Peerke Donders (1911, rijksmonument). Voor de priorij een Hollandse linde die omstreeks 1816 is geplant.**

15. PRIORIJ VAN DE PATERS NORBERTIJNEN / PASTORIE HEIKANT

De Schans 121, Tilburg (rijksmonument)

In 1873-1874 werd op De Schans een nieuw parochiecentrum Heikant gesticht. Dit was de eerste afscheiding van de parochie Goirke die sinds 1797 het noordelijk stadsdeel bediende. Naast de kerk werd in 1874 de pastorie gebouwd naar een ontwerp van de Tilburgse architect H.J. van Tulder (1819-1903). Het is in eclectische stijl met sterk neoclassicistische kenmerken. De norbertijnen bewoonden deze pastorie met tussenpozen sinds 1965. In 2021 vieren de norbertijnen het 900-jarig oprichtingsjubileum van hun orde.

16. VOORMALIG KLOOSTER ZUSTERS VAN LIEFDE / SINT LEONARDUSGESTICHT

De Schans 123, Tilburg (rijksmonument)

Het parochiecentrum Heikant en het klooster werden in de negentiende eeuw gebouwd op gronden van de familie Somers. De kinderen van Bernardus Somers schonken hun huis (gebouwd in 1872) aan de parochie. Pastoor L. van der Steen stichtte er een klooster in voor de Zusters van Liefde die onderwijs gaven aan de Heikantse jongeren. De Zusters van Liefde van Tilburg namen het gebouw in 1902 in gebruik als bejaardenhuis Sint Leonardusgesticht. Na een paar jaar was er geld voor enkele klaslokalen en begonnen ze met onderwijs.

Het klooster omvatte aanvankelijk een eenlaags woonhuis van vijf traveeën uit 1872. In 1907 breidde C.F. van Hoof het uit met drie traveeën en een tweede bouwlaag. Links hiervan kwam een haakse, tweelaagse vleugel met een neogotische kapel. De uitbreidingen en wijzigingen van 1931 en 1939 waren van architect Th.N. Kennis. Het klooster is in 1960 opgeheven. Het gebouw diende tussen 1978 en 2005 als wijkcentrum. Samen met de kerk en de pastorie vormt het een markant ensemble in een beschermd stadsgezicht.

ROUTE *Vlashoflaan oversteken naar Griegstraat. Op het einde rechtsaf Pater Dondersstraat.*

📍 **Pater Donders Park (rijksmonument) met geboortehuisje (replica 1931) Peerke Donders (1809-1887), kapel (1923), Peerke Dondersmonument van Karel Lücker (1933) en kruiswegstatie (1937).** In park het Peerke Donders Paviljoen uit 2009 met daarin een permanente expositie over leven en werk van Petrus Donders en een wisseltentoonstelling. www.peerkedonders.nl

ROUTE *Op het einde rechtsaf Moerstraat en via Moerzijstraat linksaf de Rugdijk op. Fietspad over de Burgemeester Bechtweg (N 261) Quirijnstokstraat. Op het einde linksaf Waalwijksebaan en meteen rechtsaf De Kuil (Udenhout). Op het einde linksaf Slimstraat.*

17. KLOOSTER SINT PETRUS VAN DE FRATERS VAN TILBURG

Slimstraat 21-23, Udenhout (rijksmonument)

In 1901 werden voor de Fraters van Tilburg naast de St. Lambertuskerk in Udenhout door architect Theo de Surmont de Bas Smeele (1863-1929) uit Kaatsheuvel een fraterhuis en school gebouwd. Het fraterhuis is uitgevoerd in ambachtelijk-traditionele bouwstijl met neogotische elementen. Aanvankelijk heette het Sint Jozefs Gesticht en het bood huisvesting aan vijftien fraters. Na twintig jaar verving men deze naam door de naam Sint Petrus. De fraters hebben decennialang het basis-onderwijs aan de Udenhoutse jongensschool verzorgd. In 1901 werd de katholieke jongensschool St. Petrus gesticht aan het achter het klooster gelegen Kloosterpad. In 1994 fuseerden de St. Petruschool, intussen onder de naam Zeshoevenschool, met De Volder uit de Kuil. Samen gingen ze verder onder de naam De Wichelroede. Vanaf 1988 werd het klooster gebruikt voor de opvang van uitgediende asielzoekers onder de naam De Vuurhaard. Het gebouw staat nu leeg.

📍 **Slimstraat 9, Sint Lambertuskerk (Rijksmonument).** Deze Waterstaatskerk in neoclassicistische bouwstijl is in 1841 gebouwd naar ontwerp van architect J.H. Laffertee.

ROUTE *Linksaf Schoorstraat (KP 47).*

📍 **Schoorstraat 2, De Kleine Strijdhoeve/Erfgoedcentrum 't Schoor (rijksmonument).** Het was tot 2008 rectoraatswoning. Erfgoedcentrum 't Schoor Udenhout-Biezenmortel heeft sinds 1990 in het pand een zeer grote collectie oude gebruiksvoorwerpen tentoongesteld. www.schoorudenhout.nl

18. HUIZE VINCENTIUS VAN DE DOCHTERS VAN MARIA EN JOSEPH (ZUSTERS VAN DE CHOORSTRAAT)

Schoorstraat 4, Udenhout (rijksmonument)

Aan het begin van de twintigste eeuw wordt het herenhuis Schoorstraat 2 bewoond door Willem van Iersel. Hij overleed in 1924. Bij testament vermaakte hij zijn woonhuis met tuinen en bijbehorende grond aan het bisdom Den Bosch op voorwaarde dat de bisschop de gronden voor een liefdadig doel bestemde. Uiteindelijk werd op die plaats in 1925 door de congregatie Dochters van Maria en Joseph (zusters van de Choorstraat) Huize Vincentius gesticht, een BLO-school voor meisjes met een verstandelijke beperking.

Tussen 1927 en 1929 volgden er naar ontwerp van architect Jan van Halteren uitbreidingen van een boerderij, een ziekenpaviljoen, enkele woonpaviljoens, de St. Jozefschool en de Mariaschool. De St. Jozefschool sloot in 1988 en de Mariaschool in 1992.

Van Halteren ontwierp in 1930 ook het hoofdgebouw met extra paviljoen in Amsterdamse Schoolstijl. Karakteristiek is de 35 meter hoge watertoren. In 1935 werd een kapel gerealiseerd.

📍 **Schoorstraat 14, Kasteel de Strijdhoeve (rijksmonument).** Dit kasteel staat op het oude leengoed De Strijdhoeven. Willem Frederik baron van Dopff liet het in 1761 bouwen. Een zus van de latere eigenaar was franciscanes en wees de Franciscanessen van Dongen op dit huis. Zij kwamen in 1966 in het hoofdgebouw wonen (als bezinningshuis); de freule ging in een vleugel wonen. In 1988 vertrokken de zusters.

ROUTE *Omkeren en linksaf Groenstraat (KP 46). Op de rotonde rechtdoor Biezenmortelstraat. Tweede rotonde (KP 49) rechtsaf Capucijnenstraat (KP 95).*

19. KAPUCIJNENKLOOSTER BONAVENTURA / BEUKENHOF

Capucijnenstraat 46, Biezenmortel (gemeentelijk monument)

In dit gebouw, door de minderbroeders Kapucijnen gebouwd tussen 1919 en 1921, was een theologische opleiding gevestigd voor toekomstige priesters. In 1967 werden de studies verplaatst naar de Theologische faculteit van de universiteit van Tilburg. Het klooster werd verkocht aan de zusters franciscanessen en werd gebruikt als kweekschool en daarna als re-traite- en verzorgingshuis voor de zusters, die er in 1994 weer vertrokken. Nu is het te huur als groepsaccommodatie onder de naam Beukenhof.

In 2019 is ook de kerk gesloten en zijn er sindsdien geen kerkdiensten meer in Biezenmortel.

ROUTE *Weg vervolgen. Over de spoorlijn direct linksaf Hazenpad.*

20. HUIZE ASSISIË VAN DE BROEDERS PENITENTEN / LANDPARK ASSISIË

Hooghoutseweg 3, Biezenmortel (rijksmonument)

De congregatie van de Broeders Penitenten uit Boekel kochten in 1901 van mejuffrouw Van Beugen uit 's-Hertogenbosch drie pachtboerderijen die bekend stonden als de Gasthuishoeven. De totale oppervlakte bedroeg circa 45 hectare. De broeders bouwden er in 1904 een complex voor de huisvesting en verpleging van jongens en mannen met een verstandelijke beperking. Na een experimentele start in 1909 met het geven van onderwijs, was in 1922 de Assisiëschool de eerste RK BLO-school van Nederland. De lessen werden eerst gegeven in de spreekkamers van het administratiegebouw in afwachting van de bouw van de school in 1923.

De school is meermalen uitgebreid. In 1990 kwam er een einde aan het onderwijs op deze locatie door een leerlingentekort.

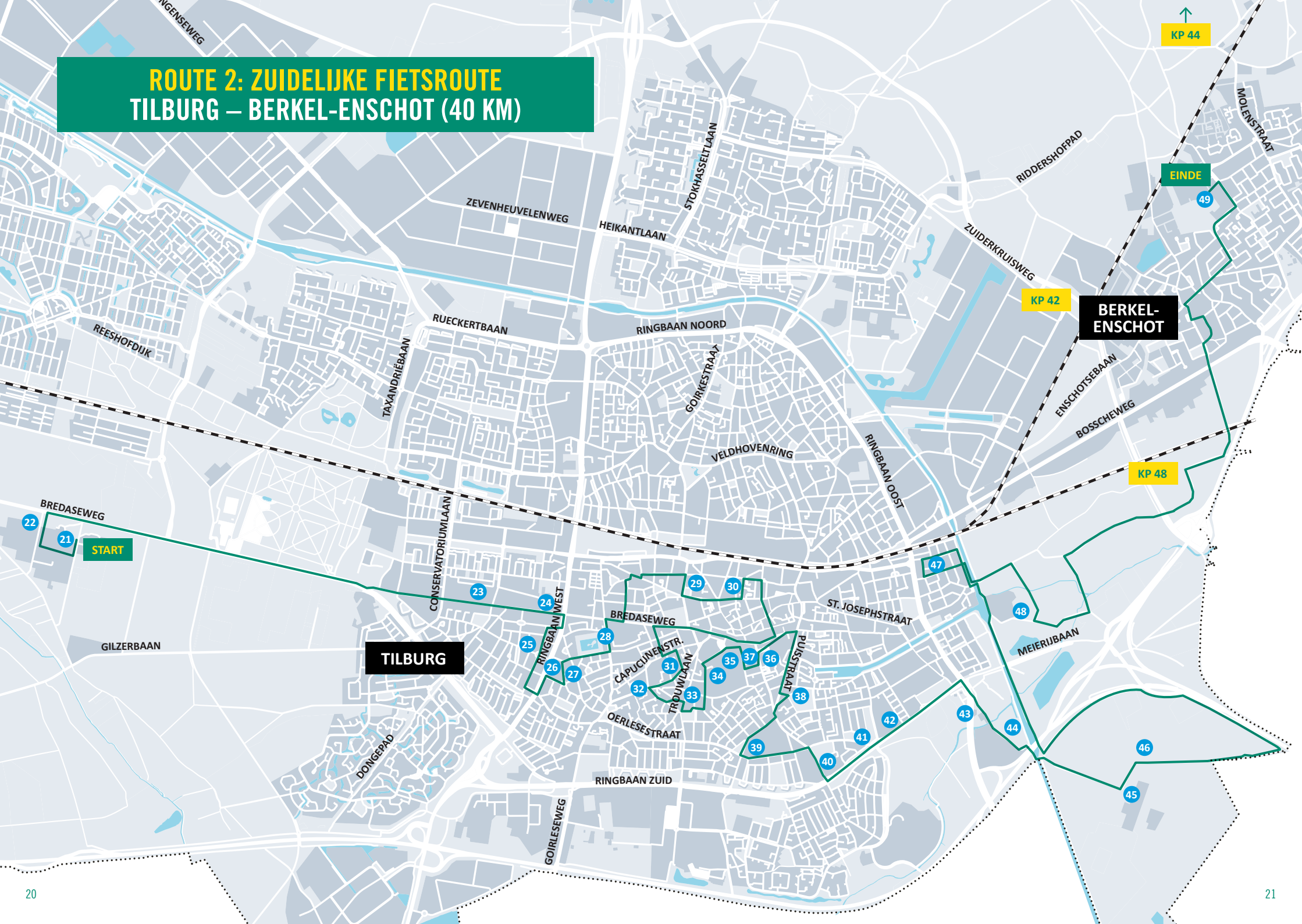
De kloosterkapel uit 1910 werd na het vertrek van de broeders in 1990 als dorpskerk in gebruik genomen. Op het terrein wonen nog steeds mensen met een verstandelijke beperking, die worden begeleid door stichting Prisma.

Lokaal 12 (Nachtegaallaan 12) is een lunchroom die voor iedereen toegankelijk is en waar cliënten van Prisma werken.

ROUTE *Terug (19 km) naar spoorlijn (KP 49). Linksaf richting Udenhout (KP 46). Rechtsaf (KP 35). Linksaf (KP 36 vervolgens 41). Richting Loon op Zand (KP 37). Kerkstraat naar Bergstraat. Onder Midden-Brabantweg (N261) door meteen linksaf fietspad Heideweg parallel aan N26 via Bos en Beemdweg naar IJpelareweg. Linksaf Kraaivenstraat (industrieterrein). Wilhelminakanaal oversteken. Ruckertbaan oversteken Reitse Hoevenstraat.*

EINDE ROUTE

ROUTE 2: ZUIDELIJKE FIETSRUTE TILBURG – BERKEL-ENSCHOT (40 KM)

ROUTE 2: ZUIDELIJKE FIETSROUTE TILBURG – BERKEL-ENSCHOT (40 KM)

ROUTE De route begint bij Amarant aan de Bredaseweg. Hier oversteken naar Daniël de Brouwerstraat. Vervolgens linksaf.

21. VOORMALIG KLOOSTER NAZARETH VAN DE ZUSTERS FRANCISCANESSEN / AMARANT Bredaseweg 564-568, Tilburg

Dit klooster met kapel, gelegen naast het broederklooster Mariahof, werd in 1988 gebouwd door architect A.J. Rootinck voor de Franciscanessen Missionarissen van Maria uit Nijmegen. In 1994 voegden de Franciscanessen van de H. Familie van het Wilhelminapark (zie nr. 6) zich bij hen. In 1995 verhuisden de zusters Franciscanessen Missionarissen van Maria, die sinds 1991 in Mariahof woonden, naar een vleugel van het klooster Nazareth. In 2004 vertrokken de Franciscanessen van de H. Familie naar het verzorgingstehuis Terebint in Dongen. De Zusters Franciscanessen Missionarissen van Maria verhuisden in 2008 naar de nieuwbouw van de Stichting Conventus van de Fraters van Tilburg in de Gasthuisring. De gebouwen bij het Daniël de Brouwerpark hebben nu verschillende functies. Zo is er hospice De Sporen gevestigd.

ROUTE Omkeren, linksaf en linksaf voor achterkant gebouw. Omkeren en rechtdoor Winkellaan.

Klooster Mariahof

22. VOORMALIG KLOOSTER MARIAHOF VAN DE BROEDERS PENITENTEN / KLOKKENBERG-PIUSOORD-AMARANT Bredaseweg 570, Tilburg

In 1938 werd in de bosrijke omgeving aan de Bredaseweg (waar ooit de pannenvakkerij van Willem II stond) het klooster Mariahof en paviljoen St. Denis van de Broeders Penitenten opgericht voor de verpleging van verstandelijk gehandicapte jongens en mannen. In de periode 1940-1945 was het klooster gevorderd door de Duitse Wehrmacht. Vanaf 1945 was in dit klooster het RK Sanatorium De Klokkenberg gehuisvest, waar onder meer tuberculosepatiënten werden verzorgd door de Zusters van Veghel. Dit sanatorium verhuisde in 1953 naar Breda. Daarna keerden de broeders weer terug en hielden zich bezig met de zwakzinnigenzorg, waarvoor het nieuwe juvenaatsgebouw Huize Piusoord op het kloosterterrein was gebouwd. Het werd naar ontwerp van J. van Dongen gebouwd op grond van de familie Pessers. In 1968 werd die zorg overgenomen door de Daniël de Brouwerstichting. Sindsdien ontwikkelde Piusoord zich tot een moderne en zeer uitgebreide zorginstelling voor verstandelijk gehandicapten. Die modernisering werd voortgezet onder leiding van Amarant. Op het enorme complex aan de Bredaseweg bevinden zich behalve woon- en verzorgingsruimtes ook een zwembad, een manege, een kinderboerderij en een 'snuffeltuin'. De broeders verlieten Mariahof in 1985 en verhuisden naar de Poirterstraat, maar ze bleven er nog tot 1993 werken. Tussen 1987 en 1995 hebben er ook nog franciscanessen op Mariahof gewoond.

ROUTE Omkeren, linksaf Daniël de Brouwerstraat. Rechtsaf overste-
ken Bredaseweg. Bij Baroniebaan linksaf Bredaseweg richting centrum.

23. VOORMALIG KLOOSTER ZUSTERS VAN DE GOEDE HERDER / 't HOOGE VEER Bredaseweg 375, Tilburg

Eind 1900 werd door het kerkbestuur van de parochie Korvel de boerderij 'H. Geest Armenhoeve' met de daarbij behorende grond aan de Bredaseweg aangekocht voor de stichting van een klooster van de Zusters van De Goede Herder uit Angers (Frankrijk). In het voorjaar van 1901 werd onder architectuur van de Tilburger Leo Goijaerts (1852-1918) begonnen met de bouw van het klooster. Dat is op 4 juni 1902 in gebruik genomen. De instelling groeide en in 1921 werd een vergunning verleend voor uitbreiding. Architect H. Kroes (1864-1952) uit Amersfoort ontwierp een complex van gebouwen, waaronder een kapel, die op 14 november 1921 kon worden ingewijd. In 1962 vertrokken de zusters wegens ruimtegebrek naar Someren. Het internaat voor verstandelijk gehandicapte kinderen werd in 1959 al overgenomen door twee zusters Franciscanessen van Oudenbosch en enkele lekenverzorgsters. Het groeide uit tot het instituut 't Hooge Veer. De kapel is in 1959 omgebouwd tot aula. De gemeenschap is in 1977 opgeheven. Het werk van de franciscanessen werd in 1991 afgesloten. Het gebouw is na 1991 voortdurend aangepast. Sinds de nieuwbouw rest alleen nog de kapel uit 1923.

ROUTE *Bredaseweg vervolgen.*

24. KLOOSTER NOTRE DAME VAN DE DOCHTERS VAN O.L. VROUW VAN HET HEILIG HART

Bredaseweg 291 / St. Oloflaan 1, Tilburg

De congregatie Dochters van Onze Lieve Vrouw van het Heilig Hart vestigde zich in 1915 vanuit Waalwijk in Tilburg en betrok aan de Bredaseweg dit door Frans de Beer ontworpen klooster Notre Dame. De kapel uit 1955 van architect Jan Strik is geïnspireerd op de kapel Notre Dame in Ronchamps van de beroemde architect Le Corbusier. Ter gelegenheid van de uitbreiding van het klooster werd in 1967 het betonnen kunstwerk Apocalyps (gemeentelijk monument) van Egbert Dekkers aan de buitenzijde van de gevel onthuld.

De zusters hadden als bijnaam 'gutjesnonnen'. Dit kwam omdat zij tot in het midden van de jaren zestig een hartvormige kap droegen. De inkeping leek op een gootje, 'gutje' in het Tilburgs dialect. Zij waren onder meer werkzaam in het onderwijs, de seniorenzorg (Pensioen Mariëngaarde en Sint Jozefzorg, zie nrs. 25 en 41), de ziekenzorg en het maatschappelijk werk. Het in 1994 gebouwde kloosterverzorgingshuis biedt sinds 2000 ook onderdak aan de Missionarissen van het Heilig Hart.

ROUTE *Rechtsaf Ringbaan-West. Meteen rechtsaf Burgemeester Suijsstraat en linksaf Burgemeester Damsstraat.*

25. PENSIOEN MARIËNGAARDE

Burgemeester Damsstraat 15 (rijksmonument)

In 1933 werd de St. Ritavereniging opgericht met als doel Pensioen Mariëngaarde te bouwen 'voor alleenstaanden uit den gegoeden stand', aldus pastoor W.J. de Klijn, een van de initiatiefnemers. Hij vond de Zusters van de Bredaseweg (Dochters van O.L. Vrouw van het Heilig Hart) bereid de verzorging van de ouderen op zich te nemen. De architect van het complex was A.J. Kropholler (1881-1973) uit Wassenaar. Op 1 maart 1935 was de gehele bouw klaar en betrokken de zusters hun vertrekken in Mariëngaarde. In januari 1954 namen de Zusters van de Bredaseweg afscheid van Mariëngaarde en gingen twaalf Zusters Franciscanessen van de H. Familie van het Wilhelminapark de bewoners van pensioen Mariëngaarde verzorgen. Zij verlieten Mariëngaarde in 1958 en er werd overgestapt op lekenpersoneel. In 2005 verhuisden de bewoners naar Zorgcentrum Koningsvoorde aan de Generaal Smutslaan. Tegenwoordig is Mariëngaarde een woon-werklocatie, bedoeld voor ouder wordende kunstenaars en kunstminnaars die bewust kiezen voor wonen en werken onder één dak met geestverwanten. TBV Wonen transformeerde het complex in 2014 tot een bijzondere en kunstzinnige leef- en werk-omgeving met appartementen, ateliers en een ontmoetingsruimte.

ROUTE *Linksaf Burgemeester Rauppstraat. Rechtsaf Ringbaan-West.*

26. VOORMALIG SINT PETRUS CANISIUSHUIS VAN DE BROEDERS VAN LIEFDE

Ringbaan West 306, Tilburg

Door de bevolkingstoename en uitbreidingen rondom de Korenbloemstraat was het in 1920 noodzakelijk gebleken het gebied van de parochie Korvel op te splitsen. De parochie Bredase-

weg werd op 13 mei 1920 opgericht met als patrones de H. Margarita Maria Alacoque. Bouwpastoor W.J. de Klijn kon voor het stichten van een jongensschool niet tot overeenstemming komen met de Fraters van Tilburg. Daarom wendde hij zich tot de Broeders van Liefde in Gent. Zij namen hun intrek in de pastorie en gaven vanaf 1924 onderwijs aan de twee scholen aan de Ringbaan-West 304 en Poirterstraat 1-3. Het klooster, dat in 1923-1924 is gebouwd naar ontwerp van Tilburgse architect H.C. Bonsel (1886-1941), werd op 25 mei 1925 plechtig ingewijd. Het kreeg de naam Sint Petrus Canisiusklooster, naar de enkele dagen eerder heilig verklaarde Nijmeegse jezuïet. Tijdens de meidagen van 1940 werd het klooster door Nederlandse en daarna door Duitse militairen bezet. Vervolgens kreeg het gebouw voortdurend wisselende bewoners. Pas op 26 augustus 1945 keerden de broeders weer terug. Ze vestigden er ook het provinciaal bestuur. Op 21 september 1986 namen de broeders afscheid van Tilburg. Het is nu in gebruik als kantoor.

📍 **Ringbaan West 300-302, kerk H. Margatita Maria Alacoque (rijksmonument), 1922.**

ROUTE *Bij kruising Burgmeester van de Mortelplein linksaf oversteken. Linksaf Berkdijksestraat en meteen rechtsaf Da Costastraat. Rechtsaf Bilderdijkstraat. Linksaf Tollensstraat via Vondelplein naar Poirterstraat.*

27. VOORMALIG KLOOSTER VAN DE ZUSTERS FRANCISCANESSEN RECOLLECTINEN-PENITENTEN / HUIS DANIËL DE BROUWER

Poirterstraat 6, Tilburg

Gebouwd in 1935 door het Oosterhoutse architectenbureau Oomen als Huis Daniël de Brouwer, voorheen Petrus Dondersstichting, voor de Zusters Franciscanessen Recollectinen-Penitenten uit Etten. Zij gaven sinds 1932 les in de daarnaast op nr. 4 gelegen Montessorischool voor voorbereidend onderwijs. De zusters trokken zich terug in 1967 en verkochten het klooster aan de paters kapucijnen. Daarna diende het als centrum voor opleiding tot pastorale bedieningen van het bisdom Breda. Het kwam in 1990 in bezit van de broeders penitenten. Nu is er het studiecentrum Daniël de Brouwerstichting gevestigd.

ROUTE *Rechtsaf Thomas van Kempenstraat en rechtdoor Ruysdaelstraat (Kromhoutpark). Linksaf Diepenstraat. Rechtsaf Bredaseweg. Links van het gebouw door poort naar binnenrein, waar de voormalige kloosterkapel te zien is. Daarna omkeren.*

28. VOORMALIG MISSIEHUIS VAN DE MISSIONARISSEN VAN HET HEILIG HART

Bredaseweg 204, Tilburg (rijksmonument)

Een van de bekendste kloostercongregaties van Tilburg is die van de Missionarissen van het Heilig Hart beter bekend als de 'Rooi Harten'. Dit omdat de paters een vignet met een rood hart op hun habijt droegen. De congregatie is in 1854 gesticht door de Franse kapelaan Jules Chevalier in Issoudun. In 1882 vestigde zij zich in Tilburg in de voormalige lakenfabriek van de firma Schreppers aan De Veldhoven (Wilhelminapark). Tussen 1896-1899 bouwden paters dit klooster aan de Bredaseweg. Het ontwerp is van de Tilburgse architecten A.G. en H. de Beer en het heeft elementen van neogotiek en chaletstijl. Het klooster is diverse keren uitgebreid. Aan de linkerkant staat een imposante neogotische kapel uit 1897. De kapel is inmiddels het enige integraal gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een neogotische kloosterkapel in Nederland. Boven de hoofdingang bevindt zich een natuurstenen reliëf uit 1933, gemaakt door L. Petit en T. van Eijndhoven. Het is een voorstelling van het zendingswerk van de congregatie: een missionaris die ter zending vertrekt. In het midden is het Heilig Hart van Jezus afgebeeld. De missionarissen hielden zich bezig met de missie in Melanesië en Micronesië, Brazilië, Nederlands-Indië en op de Filipijnen.

Het Missiehuis en de kloostertuin van bijna 2,8 hectare zijn in 2010 verkocht. De zijvleugels uit de jaren dertig en vijftig werden gesloopt, in het kloosterdeel kwamen kantoren en in de tuin werden woningen gebouwd. In het klooster bevindt zich restaurant Monarh. Aan de Bredaseweg en Diepenstraat staan nog de oorspronkelijke kloostermuren.

ROUTE *Tegenover klooster Eikstraat. Op einde Prunusstraat rechtsaf. Boomstraat rechtsaf en meteen linksaf Populierenstraat en meteen rechtsaf Elzenstraat. Rechtsaf Dionysiusstraat en linksaf via poort naast het voormalige schoolgebouw naar Marietje Kessels speeltuin (N.B. poort is niet altijd open).*

📍 **Dionysiusstraat 2, Voormalige Ursulinenschool (rijksmonument), 1907.**

29. VOORMALIGE KLOOSTERKAPEL VAN DE ZUSTERS URSULINEN

Elzenhof 139, Tilburg (rijksmonument)

De zusters ursulinen zijn in 1838 naar Nederland gekomen en in 1903 stichtten zij een klooster in de Elzenstraat. Dit door architect W.J.A. Bouwman ontworpen klooster is (uitgezonderd de kapel) in de jaren tachtig gesloopt. Op de plaats van het oude klooster staat nu een appartementencomplex. Vanuit het klooster waren de ursulinen voornamelijk actief met het geven van onderwijs. Hiertoe werden in de Dionysiusstraat een kleuterschool en in de Elzenstraat een Montessori-, huishoud- en een lagere annex uloschool gebouwd. Het neogotische schoolgebouw aan de Dionysiusstraat 2 is in 1907 gebouwd. Ook dit was een ontwerp van Bouwman. In de oorlog bezocht generaal Eisenhower deze school die toen tijdelijk ingericht was als militair hospitaal.

De driebeukige kloosterkapel uit 1907 is niet zichtbaar vanaf de straatzijde vanwege het appartementencomplex. Sinds 1998 is het koor van de kapel als woning in gebruik en werd de rest van het gebouw tot voor kort gebruikt voor evenementen (o.a. als officiële trouwlocatie van de gemeente).

ROUTE Linksaf Boomstraat. Noordhoekring oversteken naar Korte Schijfstraat. Recht door Tuinstraat. Tweede straat links Antoniusstraat.

30. VOORMALIG FRATERHUIS H. DIONYSIUS / SAINT DENIS

Antoniusstraat 5, Tilburg (gemeentelijk monument)

In 1882 namen de Fraters van Tilburg de leiding op zich van de Saint-Denisschool aan de Antoniusstraat (gesloopt in 1969). Zij huurden tijdelijk de onderwijzerswoning uit 1877 die bij die school lag en richtten deze in tot fraterhuis. Op de eerste verdieping kwam een kapel. In 1894 werd het huis ingewijd als succursaalhuis (dochterklooster) van de H. Dionysius, de patroonheilige van Tilburg. In 1908 is er een verdieping op het tweelaagse pand geplaatst. Het kapelletje werd in de loop der jaren onder andere door kunstschilder Karl Itschert (1876-1936) uit Berkel-Enschot versierd. De fraters verhuisden in 1954 naar het nieuwe fraterhuis Saint-Denis aan de Kruisvaardersstraat (zie nr. 42). De gevel eindigt in een stenen kruis en het bevatte in de top een heiligenbeeld. Daaronder een groot glas-in-loodraam. Het is tegenwoordig in particuliere handen.

ROUTE Rechtsaf Poststraat. Rechtsaf Willem II-straat naar Stadhuisplein.

📍 **Stadhuisplein/Willemsplein: Heikese kerk (1827-1829) en Paleis(-Raadhuis) (1849) (rijksmonumenten).**

MGR. JOANNES ZWIJSEN, STICHTER CONGREGATIES VAN ZUSTERS EN FRATERS VAN LIEFDE VAN O.L. VROUW MOEDER VAN BARMHARTIGHEID

Stadhuisplein

In een plantsoen naast de Heikese kerk aan het Stadhuisplein staat tegen de kerkmuur het bronzen standbeeld op een sokkel van travertijn van mgr. Joannes Zwijsen (1794-1877). Het beeld is in 1933 vervaardigd door beeldhouwer Toon Dupuis (1877-1934). Oorspronkelijk stond het tegen een monumentale wand van travertijn, die de afscheiding vormde tussen de Monumentstraat en het voorterrein van het Paleis-Raadhuis. Sinds 1972 staat het op deze plek. In de muur zijn vier bronzen medaillons aangebracht. Deze komen uit de oorspronkelijke achterwand. Het stellen negentiende-eeuwse katholieke voormannen voor: J. Smits (1813-1872), oprichter van het katholieke dagblad De Tijd, en de politici mr. J.B. van Son (1804-1876), mr. J.L.A. Luyben (1786-1859) en mr. J.A. Mutsaers (1805-1880). Voor het beeld is in 2005 een hekwerk geplaatst met daarin twee teksten die repeterend zijn verwerkt: MANSUETE ET FORTITER (zachtmoedig en sterk), de lijfspreuk van bisschop Zwijsen, en DURVEN EN DULDEN. Zwijsen was van 1832-1854 pastoor van de parochie 't Heike en later bisschop van 's-Hertogenbosch en aartsbisschop van Utrecht na het herstel van de kerkelijke hiërarchie in 1853. Hij was de stichter van de twee grote Tilburgse kloostergemeenschappen, in 1832 van de Congregatie van de Zusters van Liefde van O.L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid en in 1844 van de Fraters der Congregatie van Onze Lieve Vrouw, Moeder van Barmhartigheid.

ROUTE Recht door naar Bredaseweg.

📍 **Begraafplaats aan de Bredaseweg is tussen 1811 en 1813 aangelegd. De heiligenbeelden (rijksmonument) op het neogotische hekwerk zijn geplaatst in de periode 1887-1903.**

ROUTE Bredaseweg. Linksaf Roggestraat. Akkerstraat kruisen en Roggestraat vervolgen. Linksaf Capucijnenstraat.

31. VOORMALIG WEESHUIS VAN DE FRATERS VAN TILBURG / ST. ANTONIUSGESTICHT

Capucijnenstraat 76 (rijksmonument)

Het Sint Antoniusgesticht was het klooster en (sinds 1911) weeshuis van de Fraters van Tilburg. Het is in 1894 gebouwd in een sobere bouwtrant naar ontwerp van architect Henri van den Abeelen (1815-1916). De vormgeving is beïnvloed door de neorenaissance. In 1933 werd achter het klooster een kapel gebouwd ontworpen door Constant Panis (1891-1972). In 1990 vertrokken de fraters uit het pand en kreeg het klooster een woonbestemming en werd de kapel omgebouwd tot geluidsstudio Chapel Studio. Het kloostergebouw is sinds 1998 een woning.

ROUTE Links van klooster Frater Mattheushof in (fietsers afstappen) naar Gardiaanhof.

🏠 **Beeld Fraters n.a.v. 150 jaar onderwijs van de fraters in de parochie Korvel, 1844-1994 in Frater Mattheushof, genoemd naar Frater Mattheus (Hendrikus de Rooij, 1846-1907), de eerste overste van het St. Antoniusgesticht. Gardiaanhof en Observantenhof herinneren aan de paters kapucijnen.**

ROUTE Rechtsaf Korvelseweg.

32. KLOOSTER VAN DE PATERS KAPUCIJNEN

Korvelseweg 165-167 (rijksmonument)

De stijl van de aan het kapucijnenklooster vast gebouwde neobarokkerk grijpt terug op die van de achttiende eeuw. De kerk is gebouwd in 1880-1882 en werd ontworpen door kapucijnenbroeder Valenus van Deurne. In 1937 werd een extra etage aan het klooster toegevoegd. Boven de dubbele paneeldeuren in de voorzijde van de kerk staat een Mariabeeld met kind. Het hoofdaltaar is het middelpunt van de kerk en maakt onlosmakelijk deel uit van de neobarok architectuur. Dit altaar werd in 1887 vervaardigd door de kapucijnenbroeders Adrianus der Kinderen en Urbald Jonkergouw. Het interieur van het klooster werd in 1983 deels gewijzigd. Het klooster doet tegenwoordig dienst als verzorgingshuis voor de orde. De bijbehorende ommuurde moestuin is omgevormd tot park met hoge coniferen. Van de oorspronkelijk aangelegde beukenlaan is nog een deel overgebleven.

ROUTE Oversteken Hesperenstraat. Rechtsaf Trouwlaan. Linksaf Pastoor Vroomansstraat. Rechtsaf Wassenaarlaan. Linksaf Piet Heinstraat. Linksaf De Ruijterstraat.

🏠 **Wassenaarlaan 34, Lidwina-Gerardus Majellakerk (1923) van architecten Jos en Pierre Cuypers, parochie Trouwlaan.**

33. VOORMALIG KLOOSTER HUIZE SINT THERESIA VAN DE ZUSTERS VAN DE CHOORSTRAAT

De Ruijterstraat 33, Tilburg

Huize Sint Theresia achter de Gerardus Majellekerk van de Trouwlaan is in 1923 gebouwd door de Amsterdamse architecten Pierre Cuypers (1891-1982) en Jos Cuypers (1861-1949). De Zusters van de Choorstraat (Dochters van Maria en Jozef) kwamen er wonen op 5 september 1923. Van hieruit bedienden ze scholen. Het interieur en de bovenverdieping zijn in 1964 verbouwd. Vanuit het moederhuis in 's-Hertogenbosch werd hier van augustus 1967 tot 1972 het noviciaat gevestigd. De gemeenschap is opgeheven in 1974. In 1984 werd er het studentendispuut Alea lacta gehuisvest en het is nu onderdeel van een wooncomplex.

ROUTE *Recht door Nazarethstraat.*

34. VOORMALIG VOOGDIJGESTICHT HUIZE NAZARETH VAN DE FRATERS VAN TILBURG

Nazarethstraat 18, Tilburg (gemeentelijk monument)

Huize Nazareth is het vroegere voogdijgesticht, een internaat voor 'verlaten en misdeelde kinderen', dat in 1916 is opgericht door de Fraters van Tilburg. Dit complex is een ontwerp van architect Jos. Donders (1898-1940). Het 140 meter lange gebouw omvatte een eigen kapel, een recreatiezaal, een tuin, sportvelden, een openluchttheater en een school voor bijzonder lager onderwijs. De pupillen waren lid van de eigen toneelvereniging, harmonie of voetbalvereniging van Huize Nazareth. In 1972 gaven de fraters de zorg over aan leken. In 1994 is het hoofgebouw gerestaureerd en ingericht met wooneenheden. De tuin ging in 1987 deel uitmaken van het openbaar Stadspark Oude Dijk. Bij de voormalige hoofdentree in de Nazarethstraat herinneren heiligenbeelden en gevelmozaïeken aan dit katholieke instituut. Naast de hoofdingang bevindt zich de eerste steen uit 1916.

■ **Stadspark Oude Dijk ontstond na een samenvoeging van een deel van de kloostertuin van de Zusters van Liefde aan de Oude Dijk en de voormalige tuin van Huize Nazareth. In de kloostertuin lagen vanaf de stichting van het klooster in 1834, siertuinen en een boerderij met akkers en weilanden. Er waren ook een grote moestuin, een plantenkas, een boomgaard en een Lourdesgrot. Er bevonden zich vrij zeldzame bomen en struiken, waaronder een vleugelnoot, een Paulownia, een tulpenboom, pindakaasstruiken, een judasboom en Tilburgs dikste haagbeuk (bij de ingang aan de Nieuwstraat). Ook staat hier een verborgen, unieke, curieuze halve cirkel van monumentale bomen met één van Tilburgs oudste Taxussen. In het bosje werd een vijver met bruggetje aangelegd.**

ROUTE *Rechtsaf Kloosterstraat. Rechtsaf Oude Dijk.*

35. MOEDERHUIS VAN DE ZUSTERS VAN LIEFDE VAN O.L.V. VROUW MOEDER VAN BARMHARTIGHEID

Oude Dijk 1-7/ Kloosterstraat, Tilburg (rijksmonument)

De congregatie van de Zusters van Liefde van O.L.V. Vrouw Moeder van Barmhartigheid werd in 1832 gesticht door mgr. Joannes Zwijsen. De congregatie begon met drie Belgische begijnen in een huisje op 't Heike. In 1833 verhuisden zes zusters naar de Nieuwlandstraat. In 1834 werd door dertien zusters een tehuis betrokken op de hoek van de huidige Kloosterstraat en de Oude Dijk, dat door Zwijsen werd aangeduid als 'het huis met de dertien celletjes'. In 1882 werd er een rijke eclectische aanbouw toegevoegd aan de zijde van de Kloosterstraat, waardoor de oude kern van het klooster aan het oog is onttrokken. De Oude Dijk wordt verder geheel ingenomen door een lange gevel van de uitbreiding, die in neorenaissance stijl werd gebouwd tussen circa 1890 en 1916 naar ontwerp van W.Th. van Aalst en L. Goyaerts.

In de loop van de tijd ontstond er een omvangrijk kloostercomplex, waaraan ook een lagere school, een mulo, een kweekschool, een lyceum, een weeshuis, een naaischool, een school voor kinderen met een geestelijke beperking en een huishoudschool verbonden waren. Ten zuiden van het Moederhuis staat het voormalige St. Theresialyceum uit 1931. Achter het klooster ligt een enorme ommuurde tuin waarvan een deel als Stadspark Oude Dijk openbaar toegankelijk is (ingang op hoek Nieuwstraat).

■ **In de onderdoorgang Oude Dijk naar Schouwburging staat op de trap het beeld Zusters in Staal waarin men foto's kan bekijken ondersteunt door geluidsfragmenten. Het is een ontwerp van Judith Kuijpers (1981) uit 2009. De drie Zusters staan symbool voor de eerste drie begijnen van waaruit de congregatie is ontstaan en ze symboliseren en tonen de drie pijlers van hun liefded werken: onderwijs, zorg en missiewerk. In het straatwerk van de Oude Markt liggen enkele roestvrijstalen vloertegels met de teksten van de zeven werken van barmhartigheid. Deze tegels horen bij het kunstwerk Zusters in Staal.**

ROUTE *Rechtsaf Stadstraat. Linksaf Bisschop Zwijsenstraat*

36. VOORMALIG KLOOSTER ZUSTERS FRANCISCANESSEN

Bisschop Zwijsenstraat 18-20, Tilburg (gemeentelijke monumenten)

De zusters Franciscanessen van de H. Familie kwamen in 1888 vanuit Nijmegen (sommigen afkomstig uit Eupen) naar Tilburg. Ze woonden tijdelijk in de Heuvelstraat en begonnen met 'ambulante verpleging', kleuterzorg en bejaardenzorg. In 1890 betrokken de zusters hun eerste klooster in de Bisschop Zwijsenstraat. Het bestond uit een woonhuis nummer 18 uit de tweede helft van de negentiende eeuw en een neorenaissance winkelwoonhuis op nummer 20. Architect Ghening van Dooren bouwde aan de achterzijde een neogotische kapel. In 1929 verhuisden de zusters naar een nieuw klooster aan het Wilhelminapark 114 (zie nr. 6). De oude kloosterkapel aan de achterzijde van het gebouw is vanuit het Vrijheidspark nog te zien. Rechts van dit pand, waar nu de ingang naar het Vrijheidspark is, stond de eerste pastorie (1797-1835) van 't Heike. Deze is in 1991 afgebrand en niet meer opgebouwd.

37. VOORMALIG KLOOSTER VAN DE ZUSTERS VAN O.L. VROUW VAN DE VISITATIE / FONTYS

Bisschop Zwijsenstraat 5-7, Tilburg (rijksmonument)

De vrouwelijke kloosterorde van Maria Visitatie is in 1610 in het Franse Annecy gesticht door Franciscus van Sales en Jeanne de Chantal. De leden van de orde werden visitandinnen genoemd. Zij vestigden zich in 1885 in Tilburg. Wollenstoffenfabrikant Hendrik Mathijssen had een uit 1843 daterende classicistische villa van architect A.E.H.J. Duijs aan de Nieuwendijk (de huidige Bisschop Zwijsenstraat) aan zijn dochter Dorothea nagelaten. Zij was visitandin. Zij vertrok in 1882 naar Voorst en keerde in 1885 met de zusters terug in het ouderlijk huis. De visitandinnen werden ook 'slotzusters' genoemd, omdat hun contact met de buitenwereld tot een minimum werd beperkt.

De neogotische kapel naast het klooster, een ontwerp van Cees van Hoof, werd in 1895 in gebruik genomen. Dit was tot 1986 een populaire trouwlocatie waar meer dan vierduizend huwelijken werden gesloten. In dat jaar verlieten de zusters het klooster. De tuin, het klooster en de kapel werden in 2007 onderdeel van het Kunstcluster (Fontys Hogescholen der Kunsten) van architect Jo Coenen.

In deze voormalige kloostertuin (Muzentuin) zijn nog enkele monumentale bomen bewaard gebleven, zoals twee moerascipressen en twee beuken, genaamd 'Wilhelmina' en 'Juliana'. Een derde beuk 'Emma' moest wijken bij de bouw van het kunstcluster. Vanuit de tuin is er een mooi gezicht op de achterzijde van de pastorie en het voormalig klooster.

📍 **Pastorie van 't Heike (rijksmonument), in 1834 gebouwd door pastoor Joannes Zwijsen.**

ROUTE Rechtsaf Stadhuisplein. Rechtsaf Piusplein naar Piusstraat. Linksaf Doelenstraat. Rechtsaf Heikestraat.

38. VOORMALIG KLOOSTER VAN DE DOCHTERS VAN O.L. VROUW VAN HET HEILIG HART

Heikestraat 54, Tilburg

Rechts van de inrijpoort van de vroegere meisjesschool van Broekhoven werd in 1924 door architect M.J. Bedaux een klein klooster met kapel gebouwd voor de Dochters van O.L. Vrouw van het Heilig Hart. Deze nonnen begonnen in 1924 met lager onderwijs in de parochie Broekhoven. Daarnaast hadden ze een bewaarschool en een naaischool. Ook verzorgden ze jeugdwerk. In 1961 is de gemeenschap opgeheven. De zusters bleven tot 1988 aan de school verbonden. Ze woonden in die tijd op de Bredaseweg in Notre Dame (zie nr. 24). In 1962 werd het pand uitgebreid met een aantal schoollokalen. Daarna is het in verschillende fasen verbouwd door architect Jos. Bedaux. Nu zijn er drie wooneenheden in gevestigd.

ROUTE Linksaf Bisschop Zwijsenstraat naar Broekhovenseweg.

📍 **Kerk van Broekhoven I (Onze Lieve Vrouw van Goede Raad) uit 1913 van de Tilburgse architect Jan van der Valk (1873-1961) (rijksmonument).**

ROUTE Rechtsaf Voltstraat.

39. VOORMALIG KLOOSTER AVE MARIA VAN DE PATERS OBLATEN VAN DE H. FRANCISCUS VAN SALES

Voltstraat 60, Tilburg

Tegenover het Columbusplein (aan de toenmalige Nieuwe Goirleseweg) staat het in 1914 door Jan van der Valk (1873-1961) gebouwde missiehuis Ave Maria. Het werd gebouwd voor de Franse zusters van de Mariacongregatie uit Asten. Van 1921 tot 1930 was ook het Sint Odulphuslyceum in het gebouw gehuisvest. In 1930 werd Ave Maria het missiehuis van de paters oblatten van de H. Franciscus van Sales die het in 1970 verlieten. In 1971 werd in Ave Maria Pension Schollen gevestigd. Later was het onder andere nog de Academie voor Bouwkunst. In 2006 werden achter de oorspronkelijke voorgevel appartementen gemaakt naar een ontwerp van Peter van Hoogmoed (1951). In de gevel werden door Marc Mulders gemaakte glaspanelen aangebracht.

ROUTE *Naar Transvaalplein en linksaf Groenstraat. Rechtsaf Broekhovenseweg.*

40. VOORMALIG ST. JACOBUSKLOOSTER VAN DE ZUSTERS VAN HET ALLERHEILIGSTE HART VAN JEZUS (VAN MOERDIJK)

Broekhovenseweg 166, Tilburg

Het Sint Jacobusklooster is gebouwd door de Tilburgse architect Jos. Donders (1867-1960). Het werd in gebruik genomen in januari 1930 door de zusters van het Allerheiligste Hart van Jezus (van Moerdijk). De zusters waren belast met opvoeding en onderwijs in de parochie Broekhoven

II en hadden onder meer een school achter hun klooster aan de zijde van de Ringbaan-Zuid. Later was het kloostergebouw nog in gebruik door onder meer de oblatten van de H. Franciscus van Sales (Ave Maria). Nu is hier een praktijk voor acupunctuur gevestigd. Het beeld van Sint Jacobus de Meerdere siert nog altijd de voorgevel van het gebouw.

ROUTE *Voor Ringbaan-Zuid naar links fietspad op parallelweg Ringbaan-Zuid. Groenstraat oversteken en meteen linksaf Kruisvaardersstraat.*

41. VOORMALIG BEJAARDENPENSION SINT JOZEFZORG VAN DE DOCHTERS VAN O.L. VROUW VAN HET HEILIG HART / WOONZORGCENTRUM GROENHOVEN SINT JOZEFZORG

Ringbaan-Zuid 93, Tilburg (rijksmonument)

Het bejaardenhuis met kapel is in de jaren 1949-1951 gebouwd naar ontwerp van Jos. Bedaux (1910-1989) uit Goirle, in traditionele vormgeving met classicistische elementen in opdracht van de Tilburgse Bouwvereniging. Het initiatief kwam van P.A. van der Velden, bouwpastoor van de kerk van O.L.V. van Fatima. Hij stelde een bestuur samen voor de Stichting St. Jozefzorg die de exploitatie op zich nam. Het bejaardenhuis is gebouwd als één van de modernste van zijn tijd. Er waren in totaal 104 woningen. De woningen voor echtparen hadden een eigen keukentje en individuele kamers; de woningen voor alleenstaanden kenden alleen gemeenschappelijke ruimten. Het pension werd diverse malen uitgebreid, zoals in 1969 met een verpleeghuis en in 1985 toen prinses Juliana Sint Jozefzorg plechtig heropende.

De verzorging was in handen van de Congregatie Dochters van O.L. Vrouw van het Heilig Hart, die het in 1951 in gebruik namen. De zusters verzorgden kleuteronderwijs en lager onderwijs in de parochie tot 1978. In de bejaardenzorg werkten ze tot 1986. De laatste zuster vertrok in 1994. Het huis werd verhuurd aan Stichting Sint Jozefzorg, nu Woonzorgcentrum Groenhoven.

42. VOORMALIG FRATERHUIS SAINT DENIS / WIJK- EN GEZONDHEIDSCENTRUM KONINGSHAVEN

Kruisvaardersstraat 32, Tilburg (gemeentelijk monument)

Het Fraterhuis Saint-Denis bestaat uit een klooster en een kloosterkapel gebouwd in 1952 en ontworpen door architect Jos. Bedaux (1910-1989). Het pand werd betrokken in 1954 door de Fraters O.L. Vrouw Moeder van Barmhartigheid en verlaten in 2008. Het is een mooi voorbeeld van de architectuur van de Wederopbouw. Het maakt bovendien onderdeel uit van het ensemble Fatima dat Bedaux hier na de oorlog aan de Ringbaan-Zuid, de Kruisvaardersstraat, de Fatimastraat en de Wethouderslaan realiseerde. Het omvatte een dokterspraktijk, winkels, scholen, bejaardenpension St. Jozefzorg, (nood)kerk, fratersklooster, verpleeghuis, pastorie en officierswoningen. Tegenwoordig is Wijk- en gezondheidscentrum Koningshaven hier gevestigd.

ROUTE *Rechtsaf Fatimastraat. Rechtsaf Hoeveneseweg. De Ringbaan-Zuid oversteken en meteen de Ringbaan-Oost oversteken. Rechtsaf Koningshoeven.*

43. VOORMALIG KLOOSTER EN RETRAITEHUIS ZUSTERS VAN O.L. VROUW VAN HET CENAKEL

Cenakel 1, Tilburg

De congregatie Onze Lieve Vrouw van het Cenakel werd in 1822 gesticht in Frankrijk. De congregatie specialiseerde zich in het bieden van retraites, waarbij bezoekers zich gedurende een bepaalde tijd bezighielden met godsdienstige zaken. De Nederlandse afdeling, gesticht door mère Eleonore Houben, was aanvankelijk gehuisvest in het huis van de familie Houben op de Koningshoeven. In 1908 is in die omgeving het klooster, naar een ontwerp van Cees van Hoof, gebouwd. Het retraitehuis was alleen toegankelijk voor vrouwen.

In 1934 vond een aanzienlijke uitbreiding plaats. Tijdens de pokkenepidemie in 1951 werden mensen die mogelijk besmet waren in het Cenakel in quarantaine gesteld. De aanleg van de drukke verkeersverbinding Kempenbaan was aanleiding voor de congregatie om de activiteiten te staken. De congregatie verliet het klooster in 1970 en de zusters verhuisden naar Boxtel. Daarna waren het Brabants Conservatorium en de Dansacademie erin gevestigd. In 1996 werd het kloostergebouw gerenoveerd en ingericht met appartementen. De Stichting Het Cenakel exploiteert de voormalige kloosterkapel voor het organiseren van onder meer concerten en exposities.

44. VOORMALIG KLOOSTER HUIZE EIGENHORST VAN DE BROEDERS VAN O.L. VROUW VAN ZEVEN SMARTEN

Koningshoeven 66, Tilburg

Gebouwd in 1886 door architect J. van der Meer als woonhuis Johannahof voor P.H.F. Smits, grossier in manufacturen aan de IJzerstraat. In 1949 werd de villa gekocht door de Broeders van O.L. Vrouw van Zeven Smarten, ook wel de Broeders met de Blauwe Koorden genoemd. Deze hadden in 1944 aan naar Tilburg geëvacueerde kansarme jongens afkomstig uit het Sint Vincentiushuis Stokershorst te Nederweert (L.) tijdelijk lesgegeven in een voorlopig tehuis aan de Industriestraat 44. Dit tehuis had de naam Huize Eigenhorst. In 1950 trokken de broeders in de villa aan de Koningshoeven die zij ook de naam Huize Eigenhorst gaven en begonnen er een open huis voor werkende en studerende jongens. In 1966 verlieten zij Huize Eigenhorst en leken namen de verzorging over. Nu is het in particuliere handen.

ROUTE *Wilhelminakanaal oversteken Torentjeshoeve en Eindhovenseweg.*

45. ABDIJ VAN O.L. VROUW VAN KONINGSHOEVEN VAN DE PATERS TRAPPISTEN

Eindhovenseweg 3, Tilburg (rijksmonument)

De kloosterorde van de cisterciënsers (trappisten) is in 1098 gesticht in het Franse Cîteaux. In de zeventiende eeuw ontstond in Normandië (F.) de abdij La Trappe. In 1881 vluchtten zij vanwege de bedreigende politieke toestand naar Berkel-Enschot, waar zij in eerste instantie de drie voormalige hoeven van koning Willem II bewoonden. Dat waren de Willemshoeve, de Sophiahoeve en de Schaapskooi. In 1891-1894 bouwde de Tilburgse architect A.G. de Beer (1844-1898) er een kloostercomplex in neogotische stijl, bestaande uit een kloosterkerk, woonvertrekken, een gastenverblijf, een poortgebouw en de kloosterbrouwerij.

Ten zuiden van het abdijcomplex ligt de brouwerij uit 1885. Ook deze heeft een neogotische stijl. Pater Nivardus Schweijkart werd in 1883 de eerste prior. Hij was de zoon van een Duitse bierbrouwer. Om in het levensonderhoud te voorzien startte de prior in 1890 met het brouwen van bier. La Trappe staat nu bekend om de ambachtelijke, zwaardere bieren maar destijds begonnen ze met pils. De trappisten hebben een ingenieus waterfilteringssysteem aangelegd. Het water wordt deels gezuiverd door planten en teruggegeven aan de natuur. De trappisten willen in 2025 klimaatneutraal zijn.

📍 **Proeflokaal de Schaapskooi, brouwerij museum, abdijpoort, kloosterwinkel**

📍 **Mariakapel in tuin**

📍 **Kruisbeeld (1930).**

📍 **De Abdij van Koningshoeven is eindpunt van etappe 12 en startpunt van etappe 13 van de wandelroute Bindboek Ons Kloosterpad.**

46. VOORMALIG KLOOSTER ZUSTERS TRAPPISTINNEN NOTRE-DAME DU PERPÉTUEL SECOURS / DE RENDIERHOEVE

Eindhovenseweg 8, Tilburg (rijksmonument)

Oorspronkelijk lag op deze plaats een wielersbaan. Dit tot groot ongenoegen van abt Verbruggen van de nabijgelegen trappistenabdij. Hij kocht de grond en bouwde er in 1905 het klooster (refugiehuis) Notre-Dame du perpétuel Secours in neogotische stijl, in het verlengde van de voorbouw. De bouwmeester was broeder Dorotheus de Vries. Het klooster diende als toevluchtsoord voor trappistinnen van Notre-Dame d'Ubexy in de Franse Vogezen die in 1903 hun land uit gevlucht waren. Aanvankelijk woonden zij in twee kamers in de voorbouw; het café van de voormalige wielersbaan. In 1912 keerden de trappistinnen terug naar Frankrijk. Het gebouw bleef geruime tijd leeg staan. Van 1914-1917 zijn er 210 Belgische burgervluchtelingen in ondergebracht. Er kwamen ook veel religieuze vluchtelingen. Dit waren vooral novicen. In feite werd het klooster ingezet als opleidingsinstituut voor de novicen van de paters H. Harten. In 1916 werd het hele complex verkocht aan Adolf van den Bergh, firmant van Van den Bergh-Krabbendam. Van 1954 tot 1971 gebruikten verkenner de leegstaande kloostergebouwen. In 1971 kwam De Rendierhoeve in particuliere handen.

ROUTE Voor het viaduct over de A58 weg oversteken en parallel aan de Tilburgseweg de Eindhovenseweg parallel langs A58 vervolgen. Op het einde direct voor het Wilhelminakanaal rechtsaf Hoevensekanaaldijk. Bij brug Oisterwijksebaan linksaf over Wilhelminakanaal en meteen rechtsaf Hoevensekanaaldijk. Linksaf Pelgrimsweeg.

47. VOORMALIG SINT LIDWINAKLOOSTER VAN DE ZUSTERS VAN LIEFDE VAN JEZUS EN MARIA, MOEDER VAN GOEDE BIJSTAND VAN SCHIJNDEL

Pelgrimsweg 40, Tilburg (rijksmonument)

De Zusters van Liefde van Jezus en Maria, Moeder van Goede Bijstand uit Schijndel (Zusters van Schijndel) gaven de Eindhovense architecten M. van Beek en F. Vervest opdracht een klooster, seniorenpenning en Montessorischool (1949) te bouwen. Het complex (omsloten door Pelgrimsweg, Loudonstraat, Van Imhoffstraat en Van Heutszstraat) is in traditionele stijl met elementen van de Delftse School gebouwd in 1935-1936. De linkervleugel aan de Van Heutszstraat en een groot deel van de vleugel aan de Pelgrimsweg waren voor seniorenbevooning bestemd. De zusters zaten aan de zijde van de Loudonstraat waar ook de Montessorischool staat. Tijdens de oorlogsjaren was het in gebruik als noodziekenhuis (St. Liduina-ziekenhuis). In 1988 werd een deel van het interieur van de school verbouwd. Vanaf 1991 woonden er Witte Paters die in 2002 naar Dongen verhuisden. De zusters verhuisden in 2002 naar hun kloosters in Schijndel of Eindhoven. In 2003 verbouwde architect J. ten Brink het klooster tot appartementen. In het kloosterdeel aan de Loudonstraat is in 2008 de mbo-opleiding Studio T geopend.

ROUTE Linksaf Loudonstraat. Linksaf Daendelsstraat. Rechtsaf Hoevensekanaaldijk. Linksaf over brug naar Oisterwijksebaan. Rechtsaf Moerenburseseweg.

48. VOORMALIGE PASTORIE VAN DE NORBERTIJNEN / HUIZE MOERENBURG

Moerenburgseweg, Tilburg

De Moerenburg wordt al in 1358 als 'mansus' (hoeve) Moerenborch genoemd. Walterus de Mol en zijn dochter Margaretha verkochten de Moerenburg toen aan Hendrik Wisse. In 1384 verkochten Henrick en Kathelijn Nannen, de kleinkinderen van Wisse, het gebouw ten behoeve van de Abdij van Tongerlo. De koper was Jan van Gestel; een 'investiet' van de kerk in Tilburg. Sindsdien werd Moerenburg een pastorie van de norbertijnen uit Tongerlo die hier de kerk bedienden. De bekendste bewoner was Augustinus Wichmans (1596-1661) die van 1632-1642 hier pastoor was. In 1644 werd hij abt van Tongerlo. In 1569 blijkt dat de Moerenburg was omwaterd door een gracht. In 1648 werd de pastorie door de Staten-Generaal geconfisqueerd en daarna bewoond door predikant Paridanus Lemannus. Na diens vertrek omstreeks 1660 werd Adriaan van Boecholt, rentmeester van de geestelijke goederen in het kwartier van Oisterwijk, de bewoner. Zijn opvolger Berthout van Slingelandt verkocht in 1691 Moerenburg aan Charles Graham, kolonel in het Staatse leger. In 1697 verkocht Graham het huis met de hoeve en landerijen aan kolonel Philippe Claude de Saint Amant. In 1750 was Moerenburg een bouwval en werd gesloopt.

In 2005 werden op het terrein van de voormalige Rioolwaterzuiveringsinstallatie-Oost de resten van Huize Moerenburg opgegraven. Hierbij werd een deel van een bakstenen fundering uit de veertiende eeuw aangetroffen en kon er een gracht worden gereconstrueerd. Daarnaast werd zeventiende- en achttiende-eeuws huishoudelijk afval gevonden, zoals scherven van aardewerk, porselein en glas.

In 2012 is op de oorspronkelijke plaats een driedimensionale reconstructie van staal gebouwd die de gevel van het landhuis toont. Op de inrijpoort staan replica's van twee schild-dragende hardstenen leeuwen met de familiewapens van De Saint Amant en van zijn vrouw Elisabeth de Claer. De oorspronkelijke leeuwen worden bewaard in Stads museum Tilburg.

ROUTE Moerenburgseweg deels afstappen. Linksaf Kommerstraat. Linksaf Koebrugseweg. Rechtsaf Broekstraat en Zandstraat. Onder Burgemeester Bechtweg (A65) door rechts met bocht mee Oisterwijksebaan. Linksaf voor de A65 Streepstraat (KP 48). Bosscheweg oversteken naar Kerkstraat. Rechtsaf Torenpad.

📍 **Torenpad 26, Oude Toren (ca. 1450, rijksmonument, restant van in 1839 gesloopte St. Michaëlskerk).**

ROUTE Vervolgen naar Mariahof. Linksaf Burgemeester Storimanslaan. Rechtsaf Kerkstraat.

📍 **Kerkstraat 2, St. Caeciliakerk (1898, rijksmonument)**

ROUTE Rechtsaf 't Zwaantje naar Eikenboschweg. Linksaf Raadhuisstraat. Linksaf Pandgang

49. VOORMALIGE ABDIJ O.L. VROUW VAN KONINGSOORD VAN DE ZUSTERS TRAPPISTINNEN / ONS KONINGSOORD

Trappistinnentuin 76, Berkel-Enschot (rijksmonument)

De abdij Onze Lieve Vrouw van Koningsoord werd gebouwd in neogotische stijl in de periode 1933-1937 naar ontwerp van architect J. van Dijk. De bouw werd begeleid door Dom Simon Dubuisson, abt van het nabij gelegen trappistenklooster Koningshoeven. In 1937 vestigden zich vijftig Nederlandse zusters uit hun tijdelijke klooster Notre-Dame de la Paix te Chimay in hun nieuwe onderkomen te Berkel-Enschot. De trappistinnen behoren tot de cisterciënzer orde, genoemd naar de streek Citeaux in Frankrijk. Deze orde ontstond in 1098 en werd gesticht door Robertus van Molesme (1027-1111).

De abdij is opgezet volgens de traditionele indeling van een cisterciënzer klooster met onder andere een poortgebouw, gastenverblijf, abdijkerk, klooster met pandhof en pandgangen, rectoraat, boerderij met stallen en kerkhof met kerkhofkapel.

In mei 2009 verhuisden de zusters naar hun nieuwe klooster in Oosterbeek. Daarna werd het gerestaureerd en in 2017 als het nieuwe multifunctionele ontmoetingscentrum van Berkel-Enschot 'Ons Koningsoord' geopend. Er zijn een bibliotheek, cultureel centrum en een brasserie in gevestigd. Op de verdiepingen en in de nevengebouwen zijn huurappartementen voor starters.

🏡 **Poortgebouw Raadhuisstraat 26, buitenbeeld van Robertus van Molesme, Kloosterboerderij nu Gezondheidscentrum, kerkhofkapel, kippenhok, boerderijpoort, berceau (loofgang)**

EINDE ROUTE

ROUTE Eventueel doorrijden: noordelijke route richting Udenhout en Biezenmortel (nr. 17-20):

Terug naar Raadhuisstraat. Linksaf spoorlijn oversteken en rechts aanhouden 't Hoekske (KP 42). Op het einde rechtsaf Slimstraat Udenhout (KP 44).

ROUTE Of terug naar Tilburg: Koningsoord-Peerke Donderspark-Goirkestraat

Vanaf Pandgang linksaf Proosdijstraat. Rechtsaf Koningsoordlaan. Bij Raadhuisstraat linksaf over spoorlijn en rechtdoor De Hemeltjes (KP 92). Linksaf fietspad 't Hoekske. Rechtdoor Ridderhofpad. Over de Burgemeester Bechtweg. Bij De Baggerweg oversteken en rechtsaf Hazenest-West. Links aanhouden Bundersestraat. Op einde bij Rugdijk rechtsaf Moerstraat. Met de bocht mee. Linksaf Pater Dondersstraat.

Linksaf Griegstraat. Vlashoflaan oversteken naar De Schans. Links aanhouden en bij Eilenburgstraat rechtsaf. Van Anrooylaan linksaf en direct rechtsaf Schubertstraat. Voor de bocht rechtdoor Boedijnpad. Parralel aan de Heikantlaan. Brucknerlaan rechtsaf en meteen linksaf Haeldelpad. Linksaf Von Weberpad en Heikantlaan oversteken. Hoffmanlaan oversteken. Brug Wilhelminakanaal naar Oude Lind. Ringbaan-Noord oversteken rechts aanhouden Julianapark naar Goirkestraat.

COLOFON

Tekst en foto's: Ronald Peeters

Historische foto's: Regionaal Archief Tilburg, Stads museum Tilburg en Het Noordbrabants Museum 's-Hertogenbosch

In opdracht van de gemeente Tilburg

Bronnen:

- Berry van Oudheusden, Ronald Peeters, Paul Spapens en Jan Stads, *Encyclopedie van Tilburg* (Tilburg, 2008).
- Ronald Peeters, *Kloosterfietsroute Tilburg* (VVV gemeente Tilburg, 2018).
- Ronald Peeters, 'Onroerend erfgoed van de Fraters van Tilburg in het Tilburgse straatbeeld', in: *Tilburg. Tijdschrift voor geschiedenis, monumenten en cultuur*, 2019, nr. 1, p. 41-44.
- Ronald Peeters, *Wandelen met Vincent van Gogh door Tilburg: Een wandelroute door de wijk Korvel en de binnenstad* (Tilburg, 2019).
- J. Smits, *Vademecum van religieuzen en hun kloosters in Noord-Brabant* (Alphen a/d Maas, 2010).
- <https://reliwiki.nl>
- www.monumententilburg.nl
- www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/rijksmonumentenregister

Druk: Q-Promotions, Tilburg

Vormgeving: Gemeente Tilburg

Oplage: ?

Augustus 2021

© Gemeente Tilburg / Ronald Peeters

KP = Knooppunt fietsroutenetwerk

Bindboek Ons Kloosterpad

Speciaal voor het Kloosterjaar is een 330 kilometer lang wandelpad, in 15 etappes van 2,5-12 km samengesteld. Zie: www.bernemedia.com